

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.I.20.384/2019/5. szám

A Debreceni Ítéltábla a dr. G. Z. pártfogó ügyvéd (címe) I.rendű felperes neve (címe) és II. rendű felperes neve (címe) II. rendű felpereseknek - a Dr. Szabó István Tamás Ügyvédi Iroda (címe, ügyintéző: dr. Szabó István Tamás) által képviselt alperes neve (címe) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Nyíregyházi Törvényszék 5.P.20.317/2018/35. számú ítélete ellen a felperesek részéről 39. sorszámmal előterjesztett fellebbezése folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét azzal hagyja helyben, hogy a pártfogó ügyvéd díja a felperesek terhére esik, az állam terhén maradó kereseti illeték összege pedig 466 238 (négy-százhatvan-hatezer-kétszázharmincnyolc) forint.

Megállapítja, hogy az állam visel 621 651 (hatszázhuszonegyezer-hatszázötvenegy) forint meg nem fizetett fellebbezési illetéket, a pártfogó ügyvéd díja pedig a felperesek terhére esik.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

A felpereseknek 22 745 CHF és járulékai erejéig állt fenn tartozása az X Bank Hungary Zrt.-nél. 2008. július 18-án CHF alapú kölcsönkérelmet terjesztettek elő az alperesnél, amelyben az igényelt hitel összegét 4 000 000 Ft-ról javítva 4 150 000 Ft-ban és 35 920 CHF-ről javítva 29 813 CHF-ban tüntették fel. A kérelem szerint a hitel felhasználási célja szabad felhasználás/hitelkiváltás volt. Az alperes aznap befogadta a kölcsönkérelmet, és az arról kiállított, az I. rendű felperes által is aláírt okiratban visszaigazolta, hogy az I. rendű felperes 29 813 CHF összegű, szabad felhasználású jelzáloghitel iránti kérelmet nyújtott be idegen banki hitel kiváltására.

A felperesek mint adósok és az alperes mint hitelező 2008. szeptember 09. napján kötöttek kölcsönszerződést „CHF alapú szabad felhasználású jelzáloghitelre egyenletes részletfizetéssel, hat hónapos kamatperiódussal, türelmi idővel”. A szerződés I.1-2. pontjaiban 29 813 svájci frankban tüntették fel a kölcsön összegét, amelyet az alperes 240 hónap futamidőre (melyből 98 hónap türelmi idő) biztosított a kölcsön folyósítását követő 15-től számítottan; a felperesek tudomásul vették, hogy az első ügyleti év kezdő napja az első folyósítást követő 15-e: 2008. szeptember 15.

A szerződés II.2. pontja szerint a kölcsön folyósítása együttes feltételeinek egyike volt, hogy a felperesek a „deviza finanszírozás kockázata” című nyilatkozatot aláírták, és az

alperes részére benyújtották, hitelkiváltás esetére pedig a 2. részlet folyósításának feltétele volt, hogy a kiváltott hitelt biztosító jelzálogjog törlésére vonatkozó nyilatkozatot csatolták.

A III.1. pont szerint a kölcsön teljes hiteldíjmutatója (THM) 8,31%, a III.3. pont szerint a kamatláb évi 7,09% volt azzal, hogy a kölcsön éves kamatlába 6 hónapos periódusonként változó: az egyoldalú kamatváltoztatás szabályait a III.4. pontban szabályozták.

A szerződés VII.1-3. pontjaiban „svájci frank klauzula” címszó alatt kikötötték, hogy „ha a CHF HUF árfolyamának nagymértékű változása miatt /legalább 5 %-os változás/(figyelembe véve az esetleg megváltozott ingatlan piaci viszonyokat is) a biztosítékul nyújtott ingatlan értéke már nem lesz a Bank számára kielégítő mint biztosíték, akkor az Adós köteles 30 naptári napon belül a bank számára kielégítő pótfedezetet biztosítani. Az Adós kifejezetten nyilatkozik, hogy a banki felvilágosítást, mely szerint a jelen kölcsön vonatkozásában jelentős árfolyamkockázat keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik, a kölcsön fedezete pedig nem CHF forrás, megértette, és ezen információ tudatában is igénybe kívánja venni az e szerződésben meghatározott kölcsönösszeget. Abban az esetben, ha a CHF, Svájc törvényes fizető eszközöként megszűnne létezni, akkor annak helyébe jelen szerződés tekintetében a CHF helyébe lépő, Svájcban törvényes fizető eszközként elismert devizanem lép, annak bevezetésével egyidejűleg, az akkor, arra az esetre meghatározott átváltási árfolyam figyelembevételével.

A VIII.12. pontban szabályozták, hogy a bank könyvei és nyilvántartásai irányadóak a kölcsön és járulékaik mindenkorinak összegének megállapítására, míg a VIII.13. pontban rögzítették, hogy a felperesek megismerték az alperes üzletszabályzatának és hirdetményének rendelkezéseit, azokat magukra nézve kötelezőnek fogadták el.

A felek a szerződéskötés során aláírták a THM számítása során figyelembe nem vett költségek kalkulálásáról készített mellékletet is.

A felperesek a szerződés aláírásával egyidejűleg aláírták az alperes külföldi devizában történő finanszírozás általános kockázatairól szóló tájékoztatását. Eszerint a konstrukció választásával élvezik a választott deviza piacának előnyeit, ugyanakkor viselik annak kockázatait is, és tudomásul vették, hogy az alperes a folyósított kölcsönösszeget a választott devizanemben tartja nyilván, és kötelezettséget vállaltak arra, hogy a kölcsönt az általuk választott külföldi devizában fizetik vissza. A tájékoztatás szerint a választott idegen deviza átváltási aránya - árfolyam - napi piaci mozgások hatására változhat; felhívták a figyelmüket, hogy egy esetleges kedvezőtlen árfolyamváltozás/emelkedés számukra előre nem látható és előre ki nem számítható többletköltséget okozhat. E finanszírozás előnye, hogy amint a finanszírozás devizanemének a forinttal szemben esik az árfolyama, csökken a finanszírozás forint „ellenértéke”; fordított esetben, ha a finanszírozás devizanemének árfolyama nő a forinttal szemben, úgy növekedik a finanszírozás forint „ellenértéke”. A tájékoztatás szerint az alperes nem tud felelősséget vállalni arra, hogy a piac kedvezőtlen alakulása miatt az adósoknál adott esetben bekövetkező többletterhet átvállalja, különösen nem vállal kötelezettséget arra, hogy tájékoztassa a felpereseket egy esetlegesen bekövetkező kedvezőtlen változásról, így a felpereseken múlik a változások követése, és hogy ez alapján bármilyen intézkedést tegyenek, amely nem érinti a bank ügyleti évenként kötelező tájékoztatási kötelezettségének teljesítését. A tájékoztatás aláírásával igazolták, hogy a finanszírozás

kockázatairól világos tájékoztatást kaptak, a kockázat összetevőit ismerik, és a hitelt ennek ismeretében is fel kívánják venni, tájékoztatást elolvasták, megértették és tudomásul vették.

A felperesek mint zálogkötelezettek és az alperes mint jogosult egyidejűleg a kölcsön biztosítására jelzálogszerződést kötöttek a felperesek 1/2 - 1/2 arányban tulajdonában álló **y-i**helyrajzi számú, a természetben szám alatti ingatlanra.

A felek ugyanekkor óvadéki szerződést kötöttek a felperesek **A T** Rt-nél vezetett lakás-előtakarékossági betétszámláján lévő összegre, továbbá az I rendű felperes mint engedményező és az alperes mint engedményes engedményezési szerződést is az e betétszámlán lévő megtakarításra.

A felperesek a szerződéskötést követően, de még aznap közjegyzői okiratban tettek egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatot, amelynek tartalma megegyezik a kölcsönszerződés szövegezésével.

Az alperes 2008. szeptember 22-én bocsátotta a felperesek rendelkezésére a hitelkeretet 29 813 CHF alapulvételével 147,12 CHF/HUF árfolyamon 4 386 089 Ft összegben. Ebből az **X** Bank felperes által benyújtott 2008. szeptember 18-i igazolása alapján 2008. szeptember 22-én 3 531 412 Ft-ot, majd e bank ugyancsak a felperesek által benyújtott 2008. november 17-i igazolása alapján 2008. november 18-án további 620 551 Ft-ot utalt át a hitel kiváltására, a fennmaradó 234 126 Ft-ot pedig a felperesek bankszámlájára.

A felperesek módosított keresetükben kérték annak megállapítását, hogy a kölcsön-, annak következményeként pedig a jelzálog-, óvadéki és engedményezési szerződések, továbbá a közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerő nyilatkozatuk semmis. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként kérték, hogy a bíróság a határozathozatalig terjedő időre nyilvánítsa hatályossá a szerződést, és kötelezze az alperest 492 523 Ft megfizetésére. Hivatkozásuk szerint az érintett valamennyi szerződéses okirat tisztességtelenül tartalmaz 29 813 CHF-et a kölcsön összegeként, holott a korábbi, 22 815,31 CHF összegű hitel kiváltása volt a céljuk, ezért a felülvizsgált elszámolás is tisztességtelen azzal, hogy a hitelkiváltást követően a számlájukon maradt 234 166 Ft-tal akarattuk ellenére gazdagodtak, ezért azzal forint alapon, a törvényes késedelmi kamatot figyelembe véve kívánnak elszámolni. Hivatkozásuk szerint a szerződés a jóerkölcsbe is ütközik. Emellett a szerződés mellékleteit nem ismerték a szerződéskötést megelőzően, az aláírt okirattal szemben a tényleges tájékoztatást nem kaptak sem szóban, sem a mellékletek átvételével. Az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás egyébként sem tartalmazott arra vonatkozó utalást, hogy olyan mértékű lehet az árfolyamváltozásból eredő többletfizetési kötelezettség, hogy az veszélyezteti a törlesztőrészek megfizetését. A szerződés jogszabályba, a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 213. §-a (1) bekezdésének c) és d) pontjaiba ütközik, mivel nem határozták meg a Ft/CHF átváltási költségét (árfolyamrés), a kölcsönszerződés III.4. és VIII.125. pontjaiban pedig a hiteldíj megváltoztatására vonatkozó feltételeket. Álláspontjuk szerint nem változtat a semmisségen, hogy ezen érvénytelenségi okok tisztességtelenségéből eredő jogkövetkezményeket már levonták. Álláspontjuk szerint továbbá a kölcsönszerződés (valamint a közjegyzői okirat) III/4., VII.1.2.3. és VIII.12. pontjai tisztességtelenek.

Az alperes ellenkérelmében kérte a kereset elutasítását, mivel álláspontja szerint a kölcsönszerződés nem érvénytelen.

Az elsőfokú bíróság a fellebbezéssel támadott ítéletével elutasította a keresetet, és egyetemlegesen kötelezte az I. és II. rendű felpereseket, hogy fizessenek meg az alperesnek 69 375 Ft perköltséget. Megállapította, hogy az állam viseli a pártfogó ügyvéd díját és 65 550 Ft feljegyzett kereseti illetéket.

Az ítélet indokolásában kifejtette, hogy a felperesek nem bizonyították, hogy üzleti akaratuk kizárólag a hitelkiváltásra irányult, és az alperes a 22 815,31 CHF kölcsönzésére irányuló akaratuk ellenére nyújtott 29 813 CHF hitelt. Nem vitatták a tanúként kihallgatott alperesi ügyintéző, **U-né O A.** tanúvallomását, amely szerint közvetítő útján kereseték meg az alperest. Ez egyben azt is jelenti, hogy a közvetítővel tárgyaltak előzetesen arról, hogy melyik bankhoz kívánnak fordulni, milyen hitelt kívánnak felvenni, akinek a kihallgatását azonban nem kérték. **U-né O A.** azonban beszámolt arról, hogy tájékoztatta a felpereseket, hogy az alperes szabadfelhasználású kölcsönt tud biztosítani a hitel kiváltásához, a felperesek pedig nem vitatták az ügyintézés általa elmondott menetét, amelyet a perben csatolt bizonyítékok (kölcsönkérelem és annak befogadása) igazolják.

A felperesek által az alpereshez benyújtott, **X Bank**tól származó igazolások alapján az előtörlesztés 2008. október 28. napján, 2008. november 12. napján megghiúsult, teljesedésbe 2008. december 28. napján ment, időközben azonban a svájci frank árfolyama változott mindkét banknál. Ez eredményezte, hogy az eredetileg igényelt 4 000 000 forint a svájci frankra történő átváltása során már nem volt elegendő a hitelkiváltásra a lakástakarék beszámítása mellett sem. A felperesek továbbá 2018. július 14-én aláírták a kölcsönigénylést. Ettől kezdődően 2008. szeptember 09-ig lehetőségük volt átgondolni, megbeszélni a közvetítő és a banki ügyintéző által adott tájékoztatás szerint, hogy fel kívánják-e venni a devizaalapú kölcsönt, de szakember segítségét is igénybe vehették volna. A kölcsönszerződést aláírták, az érvényesen létrejött az abban foglalt adatokkal.

Az ítéletben ismertette a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1959. évi Ptk.) szerződés létrejöttével kapcsolatos 205. §-ának (1) és (2) bekezdéseit, emellett az 523. §-ának (1) bekezdését, továbbá a Hpt. 210. §-ának (2) bekezdését. A kölcsönszerződés tartalmazza az itt szabályozottakat, mivel meghatározták a kölcsön összegét, futamidejét, a kamat mértékét, a THM-et (amely tartalmazta a kamaton felüli egyéb költségeket is), a szerződésszegés jogkövetkezményeit és a szerződést biztosító mellékkötelezettségek érvényesítésének feltételeit is. Megalapozatlan volt az a hivatkozás, hogy a szerződés tévesen tartalmazta a kölcsön összegét. Tekintve, hogy a kölcsön svájci frank alapú volt, a deviza összege az árfolyamváltozás függvényében változott, valamint az **X Bank** által kiadott igazolásban megjelölt összegekhez igazodott.

Alaptalan volt az hivatkozás is, hogy a szerződés azért sem jött létre, mert nem az tartalmazta a kamatot, hanem az alperes hirdetménye. A kölcsönszerződés III.3. pontja ugyanis egyértelműen rögzíti a kamat mértékét, emellett ugyanakkor a hirdetmény a kölcsönszerződés elválaszthatatlan részét képezi.

A hiteldíj egyoldalú módosítása kapcsán idézte a Hpt. 210. §-ának (3)-(4) bekezdéseit. Az alperes pedig a szerződés III.3. pontja első mondatának megfogalmazásakor kizárólag a

törvényben biztosított jogával élt, mely szerint az ügyleti kamat mértéke részéről egyoldalúan módosítható volt. A szerződésben pedig meghatározta azokat a feltételeket, amelyek feljogosították erre (III.4. pont).

A Hpt. 213. §-a (1) bekezdésének c) pontja értelmében nem az „induló” kamatot, hanem a kamatot kellett meghatározni. A felperesek pedig 240 hónapos futamidő mellett vállalták a kölcsön visszafizetését, 6 hónapos kamatperiódus mellett, azaz a szerződés aláírásakor tisztában voltak azzal, hogy a kamatmérték több alkalommal fog változni.

A kölcsönszerződés elválaszthatatlan részét képezte a THM számítása során figyelembe nem vett költségek összegét, illetve becslését tartalmazó melléklet, amelynek a felperesek valamennyi oldalát ellátták aláírásukkal. A szerződéssel kapcsolatos költségeket e melléklet, továbbá a kölcsönszerződés részét képező hirdetmény tartalmazza. A felperesek kijelentették a kölcsönszerződés VIII.10. pontjában, hogy megismerték, megértették és tudomásul vették a megkötendő kölcsönszerződés tervezetét, a hitelbírálati díj számítási módját, a hitel prolongálásának várható költségét, nem teljesítés esetére a késedelmi kamat mértékét és a hitelfelmondás feltételeit, a teljes futamidőre kiszámított kamatot, a hatályos hirdetmény szerinti THM-et, számításának módját, a számítása során figyelembe nem vett egyéb költségeket és várható mértékét (így különösen a közjegyzői díj és a kölcsön folyósításához megkövetelt biztosítási díj meghatározását és várható összegét), továbbá tudomásul vették, hogy a THM mértéke változhat.

A kölcsön nyújtása a folyósítást követően magában foglalja a kölcsön nyilvántartásával, figyelemmel kíséréssel, ellenőrzéssel, valamint a behajtással kapcsolatos intézkedéseket, amelyeket a bank köztudomásúan elvégez az egyes kölcsönügyletek során, amellyel olyan többletköltségei merülnek fel, amelyeket a már igénybe vett pénz használatáért, kockázataért fizetendő kamat nem fedez. A kölcsönszerződés mindezek miatt nem ütközik a Hpt. 213. §-a (1) bekezdésének c) pontjába.

Kitért arra is az indokolásban, hogy az alperes okiratokkal igazolta, hogy a felperesek megkapták a szerződésben meghatározott összeget, hiszen egy részét hitelkiváltásra fordították, a másik részével szabadon rendelkeztek. A szerződés tartalmával és létrejöttével kapcsolatban pedig megjegyezte, hogy a felperesek nem hivatkoztak arra, hogy a szerződés nem jött létre, ugyanakkor ezzel összefüggésben ellentmondásos nyilatkozatokat tettek. Egyrészt állították, hogy rengeteg, hasonló szövegű okiratot kellett aláírni, másrészt úgy nyilatkoztak, hogy nem kötöttek szerződést, amit azonban bizonyítani nem tudtak a rendelkezésre álló írásbeli bizonyítékokkal szemben.

Idézte a Hpt. 213. §-a (1) bekezdésének d) pontját, amely szerint semmis az a fogyasztási, lakossági kölcsönszerződés, amelyik nem tartalmazza azon feltételeknek, illetőleg a körülményeknek a részletes meghatározását, amelyek esetében a hiteldíj megváltoztatható, vagy ha ez nem lehetséges, az erről szóló tájékoztatást. A szerződés tartalmazza a felperesek nyilatkozatát, amely szerint az üzletszabályzatban és hirdetményben foglaltakat megismerték, megértették, azokat magukra nézve kötelezőnek ismerték el (VIII.12-15.). Ennek megfelelően az üzletszabályzat rendelkezései mint az alperes által meghatározott általános szerződési feltételek a szerződés részévé váltak. A felperesek által vállalt szerződés változó kamatozása, az ún. referencia kamat módosulása automatikusan maga után vonja az ügyleti kamat változását. A szerződés meghatározza tehát azokat a feltételeket, amelyek bekövetkezése esetén az alperes jogosult egyoldalúan

megváltoztatni a hiteldíjat, illetve azon belül az ügyleti kamat mértékét, ezért a szerződés semmisége a Hpt. 213. §-a (1) bekezdésének d) pontja alapján sem állapítható meg.

Az alperes továbbá az árfolyamkockázat kapcsán megfelelő és részletes tájékoztatást biztosított a kölcsönszerződés VII.1-3. pontjaiban. Idézte a 6/2013. számú Polgári jogegységi határozat megállapításaiból, hogy e szerződéstípusnál az adós az adott időszakban irányadó forintkölcsönnél kedvezőbb kamatmérték mellett devizában adósodott el, amiből következően ő viseli az árfolyamváltozás hatását, a forint gyengülése az adós fizetési terhének növekedését, erősödése pedig a csökkenését eredményezi. A deviza alapú kölcsönszerződés mint szerződéstípus önmagában amiatt, hogy a kedvezőbb kamatmérték ellenében az árfolyamkockázat az adósnál jelentkezik, nem ütközik jogszabályba, nem ütközik nyilvánvalóan a jó erkölcsbe, nem uzsorás szerződés, nem irányul lehetetlen szolgáltatásra és nem színlelt szerződés. Ezért a szerződés nem ütközik a jóerkölcsbe sem.

Emellett e jogegységi határozat 3. pontja szerint a pénzügyi intézményt a jogszabály alapján terhelő tájékoztatási kötelezettségnek ki kellett terjednie az árfolyamváltozás lehetőségére és arra, hogy annak milyen hatása van a törlesztőrészletekre. A tájékoztatási kötelezettség nem terjedhetett ki az árfolyamváltozás mértékére.

Az 1959. évi Ptk. 231. §-a kifejezetten lehetővé teszi, hogy a kirovó és a lerovó pénznem eltérjen, amiből szükségszerűen következik, hogy az 1959. évi Ptk. általában érvényesnek ismeri el az ilyen megállapodásokat. E megállapodásokból automatikusan fakad, hogy az árfolyamváltozás előnyeit és hátrányait az adós viseli. Az, hogy az árfolyamváltozás kockázata az adóst terhelte, nem tette magát a konstrukciót jogszabályba ütközővé. A felpereseket terhelte az árfolyamváltozásból adódó fizetési kötelezettség, melyre vonatkozóan a felperesek a kockázatokról a tájékoztatást megkapták az egyedi szerződés és az annak elválaszthatatlan részét képező üzletszabályzat rendelkezéseivel együttesen, továbbá a szerződéskötés előtt az ügyintéző részéről szóban, személyesen.

A felperesek azon hivatkozását illetően, hogy sok okiratot kellett aláírniuk, és ezt elolvasás nélkül tették meg, arra a megállapításra jutott, hogy ennek következményeit a felpereseknek kell viselni. A BDT 2013. 2889. számú jogesetben kifejtették, hogy a pénzügyi kötelmekben az átlagos fogyasztó által nem feltétlenül ismert szakkifejezések használata adott esetben matematikai formulák, képletek alkalmazása elkerülhetetlen, azok nem tisztességtelenek önmagukban azért, mert megértésük a szerződés elmélyültebb tanulmányozását, esetleg szakember segítségének igénybevételét teszi szükségessé. A 6/2013. Polgári jogegységi határozat egyértelművé tette, hogy a kölcsönvevőtől minimálisan elvárható, hogy a szerződést alaposan áttanulmányozza, szükség esetén az egyes általa nem érthető rendelkezésekről tájékoztatást kérjen; ennek elmulasztása az 1959. évi Ptk. 4. §-ának (4) bekezdése alapján a kölcsönvevőt terheli.

Az ítélet indokolásában kitért arra is, hogy a per tárgya nem a felek közötti szerződésből eredő elszámolás helyességének vagy helytelenségének megállapítása volt. A felperesek a szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt terjesztettek elő keresetet, és csak az érvénytelenségi keresethez kapcsolódóan terjeszthettek elő a szerződés érvénytelenségének esetére vonatkozó elszámolást. A felek közötti kölcsönszerződésből eredő újabb elszámolásra csak akkor kerülhetett volna sor jelen perben, ha a bíróság a

kölcsönszerződés olyan érvénytelenségét állapítja meg, amely a felek közötti elszámolásra is kihat.

A felülvizsgált elszámolás megtörtént, annak tartalma, az elszámolás módja, módszere a perben nem volt vitatható. Csak abban az esetben van ugyanis lehetőség a felek közötti elszámolás fordulónapjáig terjedő alperesi elszámolás módosítására, ha a szerződés a jogszabállyal rendezett két érvénytelenségi okon túl további olyan érvénytelenségi okban szenved, ami a felek közötti elszámolásra kihat.

A Hpt. 213. §-a (1) bekezdésének c) pontjában foglaltak nem érintik a felek közötti elszámolást, ekként viszont a felülvizsgált elszámolás vitatására, érdemi vizsgálatára nincs lehetőség az elszámolási törvény 29. §-a alapján. A felülvizsgált elszámolás tartalma a felperesi hivatkozással ellentétben nem csupán a tisztességtelenül felszámított összeg, hanem a teljes számítás, így a felperes által vitatott számítási mód, az egyes befizetések elszámolása, a felülvizsgált elszámolást követően még fennálló tartozás összege is kizárólag az elszámolási törvényben meghatározott speciális eljárás keretei között volt vitatható. A felperesek jelen perben előadottakat azon eljárás keretei között érvényesíthették volna, az elszámolási törvényben meghatározott speciális eljárás keretei között lett volna helye a számítások előterjesztésének, illetőleg arra alapított igény érvényesítésének is. A felperesek ugyanakkor az elszámolással szemben nem kezdeményezték a Pénzügyi Békéltető Testület eljárását, e perben pedig már nem volt vitássá tehető.

A szerződési feltételek tisztességtelensége kapcsán idézte az 1959. évi Ptk. 209. §-ának szerződéskötéskor is hatályos (1)-(3), továbbá 2009. május 22-től hatályos (4), majd a 209/A. §-ának (2) bekezdését. Ezt követően kifejtette, hogy a szerződés VIII.12. pontjában rögzített feltétel nem gátolja a felperesek igényérvényesítési lehetőségét. Amennyiben a közjegyzői okirat záradékolására kerül sor, a felperesek végrehajtás korlátozása vagy megszüntetése iránti perben vitathatják tartozásukat. A bíróság a perben a bizonyítékokat a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: 1952. évi Pp.) 206. §-a alapján értékeli, a szerződésben foglalt kikötés a bíróságot nem köti, nem befolyásolja, a felpereseket nem teszi kiszolgáltatottá, ezért a kikötés nem tisztességtelen. A szerződés e pontja a szerződésszerű teljesítés megállapításáról sem rendelkezik, így kizárólagosságot sem állapít meg ezzel kapcsolatban, csupán azt rögzíti a Hpt. 206. §-ának (2)-a (és a később hatályossá vált ágazati szabályok), hogy az esedékes törlesztőrészlet vagy más elszámolás megállapítása, nyilvántartása és elszámolása milyen adatok alapján történik. Jogszabályi kötelezettségeinek tett eleget az alperes akkor, amikor az általa nyújtott pénzügyi szolgáltatásról és tevékenységről nyilvántartásait vezette és erről szintén jogszabályi kötelezettségének eleget téve az adóst rendszeresen tájékoztatta. A kölcsönszerződés semmilyen kizárólagosságot nem állít fel a teljesítés megállapítására, ezért a felperesek mint fogyasztók törvényi joga a követelés vitatására változatlanul fennáll.

Idézte a Kúria 1/2018. számú gazdasági elvi határozatát, amely szerint az a szerződéses rendelkezés, amely szerint a pénzügyi intézmény saját nyilvántartásai alapulvételével jogosult a fogyasztó tartozásainak kimutatására, és a szerződő felek az e kimutatás alapján készült, közokiratba foglalt ténytanúsítványt tekintik irányadónak, nem minősül joghatályos tartozáselismerő nyilatkozatnak, ezért a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára nem változtatja meg és nem korlátozza a fogyasztó jogszabályon alapuló

igényérvényesítési lehetőségét sem. Minderre tekintettel az ilyen szerződéses rendelkezés nem tisztességtelen.

Az elsőfokú ítélet indokolásában foglaltak szerint a szerződés e pontja nem változtatja meg a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára, helyzetét nem nehezíti, ezért nem ütközik a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet 1. §-a (1) bekezdésének j) pontjába, vagyis nem semmis. Utalt arra is, hogy a szerződés VIII.12. pontjában foglalt kikötés értékelése is jogkérdés volt, mely külön bizonyítás nélkül, a szerződés alapján is eldönthető volt. (BDT 2015. 3420., Debreceni Ítéltábla Pf.II.20.385/2015/6.).

A felperesek kérték a közjegyzői okirat III/4., VII.1-3. és VIII.12. pontjaiban foglalt rendelkezések semmisségének megállapítását is, azok azonban megegyeznek a kölcsönszerződés ugyanezen pontjaiban foglaltakkal.

A perköltség körében kifejtette, hogy a per tárgyának értéke nem pusztán a felperesek által megjelölt túlfizetés összege, ugyanis a kereseti kérelem lényegében arra irányult, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy nem tartoznak az alperes nyilvántartásai szerint fennálló követeléssel, és emellett kérték az alperes marasztalását. Ekként a szerződés érvénytelensége körében előterjesztett kereseti kérelem pertárgyértéke nem határozható meg, az ahhoz igazodó kereseti illeték 36 000 Ft, míg 492 523 Ft pertárgyérték után 29 550 Ft, amely összesen 65 550 Ft. A teljes személyes költségmentességben részesült felperesek pervesztességéhez igazodó illeték az állam terhén marad a költségmentesség bírósági eljárásban való alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet (a továbbiakban: Kmr.) 13. §-ának (1) bekezdése és 14. §-a, továbbá az 1952. évi Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján.

Az 1952. évi Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte a pervesztes felpereseket az alperesi jogi képviselői munkadíj megtérítésére, amelynek mértékénél figyelembe vette a meg nem határozható pertárgyértéket és a kifejtett jogi munkát a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-a (2) bekezdésének a) pontja és 4/A. §-ának (1) bekezdése alapján.

Az 1952. évi Pp. 87. §-ának (2) bekezdése alapján határozta meg a felpereseket képviselő pártfogó ügyvéd „díját” akként, hogy azt az állam viseli a felperesek teljes személyes költségmentessége folytán.

A felperesek fellebbeztek az ítélettel szemben, amelyben elsődlegesen kérték annak kereseti kérelemnek megfelelő megváltoztatását, másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárásra történő kötelezését. Érvelésük szerint az elsőfokú bíróság helytelenül állapította meg a tényállást, hiszen **U-né O A.** tanú elismerte, hogy a felperesek hitelkiváltási céllal kötöttek szerződést, amelyre csak a szabad felhasználású konstrukció volt megfelelő. A felpereseknek pedig nem is volt más céljuk. A tanú elismerte, hogy ő végezte a javításokat a hitelkérelmen, és a hitelkiváltás céljából kiadott igazolások alapján ő számolta ki, hogy mekkora összegre van szükségük. A tanú nem értette a vallomása során, hogy ha megadott CHF összeget kell kiváltani, ahhoz miért kell nagyobb összegű CHF, folyton csak az árfolyamváltozást hangoztatta, holott már az első hitelkiváltási igazlásból is megállapítható volt, hogy milyen összegű svájci frankra van szükség, de az a tulajdoni lapon is be volt jegyezve. Ráadásul

már az első hitelkiváltással átutalt összeg is nagyobb volt, de biztosan elegendő a hitelkiváltáshoz, így az alperes szándékos vagy gondatlan hibája okozta, hogy a felperesekkel mintegy 7 000 CHF-vel nagyobb összeget vetetett fel, amely a különböző követhetetlen átváltások útján majdnem teljes mértékben eltűnt. Azonban esetleges gondatlansága esetére is tisztességtelennek minősül, ha az adós nem kapja meg (csak egy töredékét) a felvett összeget. A felpereseknek nem volt fogalma sem a hitelkiváltással kapcsolatban, nem rendelkeztek megfelelő ismeretekkel, így arról sem tudtak, hogy az alperes miért fizetett ki többletösszegeket, de azokhoz előzetesen hozzá sem járultak. A felpereseknek 2008. július 14. és szeptember 9. között nem volt mit átgondolniuk, semmilyen változás nem következett be, a kedvezőtlen fordulatok csak ezt követően jelentkeztek, ráadásul a szerződés tervezetét nem látták még júliusban, a hitelkérelem benyújtásakor. A felperesek megfelelően bizonyították, hogy nem a valós akaratuknak megfelelő kölcsönösszeget vették fel, de az is bebizonyosodott, hogy a felvett többletet nem megfelelően számolták el, így az **X Bank** jogosulatlanul nagyobb összeget kapott svájci frankban. Ez az alperes hibája, függetlenül vétkességétől, amellyel a felpereseknek kárt okozott. Helytálló az a következtetés is, hogy a kölcsön összegét a szerződés nem megfelelően tartalmazza. Emellett az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás nem volt megfelelő, nem volt részletes, így a felperesek nem lehettek tudatában, hogy milyen kockázattal járhat egy ilyen kölcsönszerződés. Az alperes pedig semmilyen kockázatot nem vállalt, hiszen a devizában nyilvántartott kölcsön a bankok számára kedvezőtlen esetben kevesebb haszonnal jár, viszont az árfolyam elszabadulása extraprofitot eredményez. Az elszámolási törvény szerinti elszámolás a fentiek alapján sem volt elfogadható, így az érvénytelenség az elszámolásra is kihat.

Az alperes nem terjesztett elő fellebbezési ellenkérelmet.

A fellebbezés megalapozatlan.

Az ítélet tábla annyiban pontosítja az elsőfokú ítéletben a kereseti kérelemmel kapcsolatban rögzítetteket, hogy a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben (a továbbiakban: DH1 tv.) rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 tv.) 37. §-ának (2) bekezdése alapján úgy kellett tekinteni, hogy a felperes nem tartja fenn a megállapítás iránti kereseti kérelmet. E szerint ugyanis ha a fél a szerződés érvénytelenségének vagy részleges érvénytelenségének megállapítása iránti kereseti kérelme mellett az eljárásban más kereseti kérelmet is előterjesztett, úgy kell tekinteni, hogy a megállapítás iránti kereseti kérelmet nem tartja fenn.

Az ítélet tábla pontosította az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást is, mivel a jelzálogjoggal érintett ingatlan **N**-ban, nem **Ny**ban található az szám alatt, másrészt kiegészítette a hitel igénylésével összefüggő tényállást a 17/A/1. alatt becsatolt kölcsönkérelem és az ügyletkötésnél eljáró alperesi alkalmazott, **U-né O A.** tanúvallomása (26. sorszámú jegyzőkönyv 2-4. oldal) alapján.

E korrekció mellett az elsőfokú bíróság az ügy érdemi elbírálásához szükséges tényállást feltárta, és helytálló jogi következtetésre jutott a kereseti kérelem megalapozatlanságát illetően. Az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásával nagyobb részt

egyetértett, amelyet - részben a fellebbezésben foglaltak miatt - az alábbiak szerint pontosít és egészít ki:

A felperesek alaptalanul hivatkoztak a fellebbezésben arra, hogy 29 813 CHF felvételére irányuló szerződéses akaratuk nem volt, ezért a kikötés tisztességtelen. Jóllehet ezt az elsőfokú eljárás során is több alkalommal előadták (pl. 25. sorszámú beadvány 2. oldal, 33. sorszámú jegyzőkönyv, 2. oldal), azonban az elsőfokú bíróság ezzel összefüggő többszöri felhívására (2/I. sorszámú végzés, 23/I. sorszámú végzés, 33. sorszámú jegyzőkönyv) a jogi képviselőjük útján egyértelműsítették, hogy nem hivatkoznak a szerződés nem létezésére (25. sorszámú beadvány, 1. oldal, 33. sorszámú jegyzőkönyv, 3. oldal), de tévedésre, megtévesztésre (1959. évi Ptk. 210. §) sem hivatkoztak. Azonban amíg a nem létező szerződés jelenti a szerződő felek kölcsönös akaratnyilatkozatának hiányát (1959. évi 205. §-ának (1)-(2) bekezdései), az érvénytelenség a kölcsönös akaratnyilatkozattal létrehozott szerződés valamely hibáját (lásd pl. a kereseti kérelem alapjául felhívott jogszabályhelyeket). Ezért a szerződés létre nem jötttségét megalapozó hivatkozások (és a kért jogkövetkezmény alkalmazása) nem lehetnek alkalmasak az érvénytelenség alátámasztására.

A kölcsön összegének szerződésben való meghatározása kapcsán pedig a felperesek alaptalanul hivatkoztak annak tisztességtelenségére. Az 1959. évi Ptk. elsőfokú bíróság által idézett 209. §-a (4) bekezdésének a szerződéskötés idején hatályos rendelkezése szerint a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók a főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre.

Az, hogy a kölcsönszerződésben (emellett az engedményezési szerződés kivételével a többi szerződéses nyilatkozatban) a kölcsön összegét feltüntették számokkal és (csakúgy, mint a jelzálogszerződésben és a közjegyzői okiratban) szövegesen is, világos és érthető (írásban egyéb mód nem áll rendelkezésre). Ezért az elsőfokú bíróság által helytállóan értékelték szerint az őket terhelő gondosság elmulasztása, amellyel vállalták „tévedésük” kockázatát, nem szolgálhatott a felperesek előnyére.

A kölcsön szerződéses összege, illetőleg annak a hitelkiváltás során alakult összegszerűsége kapcsán szükséges azt is hangsúlyozni, hogy mivel az érvénytelenség okának a szerződés megkötésekor kell fennállnia, az elsőfokú bíróság által helytállóan értékelték szerint érvénytelenségi hivatkozásként nyilvánvalóan nem lehet jelentősége, hogy a szerződés megkötését követően, a folyósítási feltételek teljesülése után az alperes (az X Bank Zrt. felperesek által becsatolt igazolásai alapján) miként teljesítette a szerződést.

A fellebbezés árfolyamkockázat tisztességtelenségére vonatkozó kitétele kapcsán szükséges hangsúlyozni, hogy az Európai Unió Bírósága a C-51/17. számú ítélet rendelkező részének 3. pontjában, továbbá az indokolás 74-78. pontjaiban akként foglalt állást, hogy a pénzügyi intézményeknek elegendő tájékoztatást kell nyújtaniuk a kölcsönfelvevők számára ahhoz, hogy ez utóbbiak tájékozott és megalapozott döntéseket hozhassanak. E követelmény magában foglalja, hogy az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételnek nemcsak alaki és nyelvtani szempontból, hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is érthetőnek kell lennie a fogyasztó számára, abban az értelemben, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó ne

csupán azt legyen képes felismerni, hogy a nemzeti fizetőeszköz a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti devizához képest leértékelődhet, hanem értékelni kell tudnia egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt - esetlegesen jelentős - gazdasági következményeit is. A Kúria devizahiteles pereket vizsgáló Konzultációs Testülete kifejtette a 2018. október 10-én megtartott ülésén, hogy ez a jogi álláspont tartalmilag megegyezik a 2/2014. Polgári jogegységi határozat 1. pontjának a Civilisztikai Kollégiumvezetők 2015. november 9-10. napjain tartott Országos Értekezletén elfogadott értelmezésével.

A szerződés támadott rendelkezéseiben, emellett a szerződéskötés napján a felperesek által nem vitásan aláírt „Tájékoztatás a külföldi devizában történő finanszírozás általános kockázatairól” megnevezésű okiratban rögzítettek megfelelnek a hazai és uniós követelményeknek. A fent idézett rendelkezések ugyanis nemcsak arra hívták fel a figyelmet, hogy a forint leértékelődhet, hanem arra is, hogy ennek gazdasági következményeként megnőhetnek a törlesztőrészek és a hátralévő tőketartozás is. A devizaalapú kölcsönt nyújtó hitelintézet tájékoztatási kötelezettsége a devizakockázatra és annak törlesztőrészekre gyakorolt hatására terjed ki (Hpt. 203. §-ának (6) bekezdése, (7) bekezdésének a) pontja). A devizakockázat (azaz, hogy a devizanem árfolyama változhat, és az a jelentős kockázat a felperest terheli) szerepel e rendelkezésekben, de ennek törlesztőrészekre gyakorolt hatása is (azaz, hogy a törlesztőrészek forintban kifizetendő összege az árfolyam alakulásától függően változhat). Az alperes ezzel a világos és érthető megfogalmazással eleget tett tájékoztatási kötelezettségének egy általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó esetében.

Az ítéltábla ugyanakkor ehelyütt mellőzi az elsőfokú ítélet indokolásából az alperes üzletszabályzatára történő utalást, mivel azt a felek nem csatolták be a peres eljárás során. Az üzletszabályzatnak ugyanakkor nem volt jelentősége ezen érvénytelenségi ok (továbbá az egyedi szerződéses kikötések 1959. évi Ptk. 205/C. §-án alapuló elsődlegessége miatt az egyéb érvénytelenségi okok) megítélésénél, mivel az egyedi rendelkezések önmagukban világosak és érthetőek voltak (annak megjegyzésével, hogy a felperesek maguk is a szerződéskötést követően közel 8 évvel tették vitássá a szerződés érvényességét).

Bár a fellebbezés nem érinti a további érvénytelenségi okokkal kapcsolatban az elsőfokú bíróság által kifejtetteket, az ítéltábla a teljesség kedvéért kiemeli, hogy a felperesek kereseti kérelme a hiteldíj egyoldalú módosítása (Hpt. 213. §-a (1) bekezdésének d) pontja) körében kifejezetten a szerződés III.4. pontját, azaz a kamat egyoldalú megváltoztatását szabályozó kikötést támadta. A DH1 tv. 4. §-a és a DH2 tv. (továbbá az elszámolásra vonatkozó egyéb jogszabályok) alapján azonban az e rendelkezés érvénytelenségéből fakadó jogkövetkezményeket már levonták a felek felülvizsgált elszámolása során (12. sorszám alatt becsatolt iratok), és a szerződés III.3. pontjának megfelelően 7,09 %-ra korrigálták a kamatot. Mivel a DH törvények alapján ezen érvénytelen kikötés körében jogszabály erejénél fogva módosult a felek szerződése, azon okból ismételtelen nem volt támadható, hogy e tisztességtelen kikötés eredetileg (más megközelítésből) jogszabályba is ütközött-e.

Az ítéltábla ugyanezek miatt hangsúlyozza, hogy a felperesek az összes költség feltüntetésének hiányával összefüggő érvénytelenségi ok (Hpt. 213. §-a (1) bekezdésének c) pontja) alapjaként az árfolyamrés mint költség hiányára utaltak. Túl azon, hogy az árfolyamrés jogszabályi rendezése a felek felülvizsgált elszámolásában már ugyancsak

megtörtént a DH1 tv. 3. §-a és a DH2 tv. (továbbá az elszámolásra vonatkozó egyéb jogszabályok) alapján, a bírói gyakorlat „a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés azon rendelkezése, amely szerint az árfolyamkockázatot - a kedvezőbb kamatmérték ellenében - korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, a főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezés, amelynek a tisztességtelensége főszabályként nem vizsgálható” címmel meghozott 2/2014. Polgári jogegységi határozat 3. pontja (és annak indokolása) alapján egységesé vált abban a kérdésben, hogy az árfolyamrés nem költség.

Az ítéltábla egyebekben maradéktalanul egyetértett az elsőfokú bíróság érvénytelenséggel összefüggő további, a vonatkozó jogszabályokat és bírói gyakorlatot helytállóan ismertető, de a fellebbezésben sem támadott érvelésével (ezért azt részleteiben szükségtelenül nem ismétli meg), amely szerint a kölcsönszerződés (és annak mellékletei), továbbá a járulékos jognyilatkozatok nem ütköznek jogszabályba vagy a jóerkölcsbe, továbbá a megjelölt kikötések nem tisztességtelenek. Az ítéltábla fellebbezés hiányában is hangsúlyozza, hogy az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy mivel a felperesek az állított érvénytelenség esetére kérték a felek közötti elszámolást, ugyanakkor a szerződés (és a járulékos szerződések és egyoldalú jognyilatkozat) nem érvénytelen, az érvénytelenségen alapuló elszámolás iránti kereset sem lehetett megalapozott. Az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően azonban a DH2 tv. 3. és 4. §-ai értelmében a felülvizsgált elszámolás csak az árfolyamrés és az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses kikötésekből fakadó elszámolást érinti.

Az ítéltábla ugyanakkor az 1952. évi Pp. 253. §-a (3) bekezdésének 2. mondata alapján eljárva észlelte, hogy az elsőfokú bíróság nem az 1952. évi Pp. 24. §-a (1) bekezdésének megfelelően állapította meg a pertárgy értékét, illetőleg az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 39. §-ának (1) bekezdése alapján az illeték alapját. Az elsőfokú bíróság helytállóan ismerte fel, hogy a felperesek 492 523 Ft marasztalásra irányuló keresete egyben szükségszerűen azt is magában foglalja, hogy a tartozásuk nem áll fenn. Ennek összege azonban az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően meghatározható: az alperes 7 278 115 Ft összegben jelölte meg a 12. sorszámú beadványban. A pertárgy értéke az elsőfokú eljárás során így e két értéket foglalja magában, amely együtt 7 770 638 Ft, az erre jutó illeték pedig 466 238 Ft.

Az ítéltábla továbbá az 1952. évi Pp. 87. §-ának (2) bekezdésére tekintettel pontosította, hogy a pártfogó ügyvéd díját nem az állam viseli, hanem a pereszes felperesek terhére esik (Pécsi Ítéltábla Pf.V.20.804/2012/3.), amely ugyanakkor nem érinti, hogy a jogi segítségnyújtó szolgálat a felperesek részére biztosított támogatás és költségmentesség ismeretében határoz a díj tényleges viselőjéről a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény 62. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján.

Az ítéltábla a másodlagos fellebbezési kérelemben foglaltaktól eltérően nem látott okot az ítélet hatályon kívül helyezésére, ezért az ítéltábla a kifejtett okok miatt a fenti kiegészítésekkel helybenhagyta az elsőfokú bíróság ítéletét az 1952. évi Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján.

Az alperes nem terjesztett elő ellenkérelmet, másodfokú perköltsége nem merült fel.

Az állam viseli a másodfokú eljárásban is elvesztett felperesek költségmentessége folytán le nem rótt fellebbezési illetéket a Kmr. 13. §-ának (1) bekezdése és 14. §-a alapján.

A pártfogó ügyvéd díjának viselésére vonatkozó megállapítás az 1952. évi Pp. 87. §-ának (2) bekezdésén alapul.

Debrecen, 2020. január 16.

Dr. Bakó Pál s.k. a tanács elnöke, Dr. Árok Krisztián s.k. előadó bíró, Dr. Molnár Tibor Tamás s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő